

یادداشت

۱۰فرمان پس از ۸ سال فراوی دستگاه‌های فرهنگی

🔗سیاست‌گذاری و

برنامه‌ریزی فرهنگی هر چند تفاوت‌هایی دارد اما توجه به فرهنگ در شیوه اجرایی از اهمیتی بسیار بالا برخوردار است؛ چراکه تعیین خط‌مشی‌ها و

مهدی توکلیان

فعال فرهنگی

راهبردهای کلان فرهنگی برای دستیابی به اهداف چهارگانه توسعه فرهنگی در حوزه مشارکت فرهنگی همکاری‌های میراث و توسعه فرهنگی نقشی مهم دارد و برآورد علمی نیازهای فرهنگی و امکانات موجود جامعه و تعیین اقدامات مورد نیاز برای رفع نیازهای فرهنگی در یک دوره زمانی مشخص، از نیازهای فرهنگی جامعه به حساب می‌آید. تأخیر در اطلاع‌رسانی و ابلاغ مصوبات فرهنگی در سطح کلان آسیب‌های بسیاری را بر حوزه فرهنگ خواهدگذاشت؛ چراکه برنامه‌ریزی فرهنگی تلاشی است برای تغییر آگاهانه در زمینه بینش‌ها، احساسات، ارزش‌ها، اندیشه‌ها، عقاید و سلوک نسبت‌ای‌پایدار باودام یک جامعه. اهمیت فرهنگ سالیان درازی است که در ادبیات مدیران ارشد مبتنی بر تأکیدات رهبر معظم انقلاب آشکار شده اما دغدغه‌مندی در این‌حوزه بر مبنای رهنمودها و بیانات معظم‌له آن‌گونه‌که شایسته و بایسته است، اجرایی نشده به‌طور مثال گفتمان‌سازی در حوزه فرهنگ و توجه به فرهنگ، مکرراً و متعدد در بخش‌های مختلف به مخاطبان نخبه و توده مردم رسانده شده‌است.

توجه به اسناد بالادستی از ضروریات فراگیری اهمیت‌به‌فرهنگ است و این‌موضوع نیز همواره مورد تأکید رهبر معظم انقلاب بوده‌است، از جمله: در مجموعه دستگاه‌ها رعایت قانون‌گرایی باید نهاده‌نه بشود. و جزوعرایت قانون، رعایت اسناد بالادستی است‌که امروز خوشبختانه در کشور وجود دارد؛ مثل سیاست‌های کلی، سند چشم‌انداز، مصوبات شوراهای عالی از قبیل شورای عالی انقلاب فرهنگی؛ اینها بسیار مهم است باید معتبر شناخته و براساس آنها عمل شود.(۹۲/۶/۶)

لذا باتوجه به اهمیت موارد فوق اگر اجزای یک رویداد بر اساس قواعد و معیارهای دقیق و از پیش تعریف شده به‌خوبی در کنارهم قرار نگیرند، نه تنها هدف رویداد محقق نخواهدشد بلکه بخش زیادی از انرژی برگزارکنندگان و بودجه عمومی دولت به هدر خواهدرفت. سیاست‌های راهبردی رسانه‌ای در شرایط بحران‌های طبیعی همچون شیوع ویروس کرونا مصوب سال ۹۹، ساماندهی برگزاری آزمون‌های بین‌المللی مصوب سال ۹۶، اصلاح و تکمیل ماده یک اساسنامه دانشگاه فرهنگیان مصوب سال ۹۴، تأیید عضویت معاون فرهنگی سازمان بسیج مستضعفین در شورای تخصصی توسعه فرهنگ قرآنی مصوب سال ۹۵، انتخاب نمایندگان شورای عالی انقلاب فرهنگی برای عضویت در شورای سیاست‌گذاری مرکز ساماندهی ترجمه و نشر معارف اسلامی و علوم انسانی مصوب سال ۹۸، سیاست‌ها، راهبردها، وظایف و ضوابط اجرایی ترویج فرهنگ حضور، توانمندی و افتخارآفرینی جانبازان و معلولان از طریق ورزش مصوب سال ۹۶ و اصلاح و تکمیل بند ۶ ماده ۵ آیین‌نامه تشکیل هیات عالی جذب اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور مصوب سال ۹۳.

ده فرمان فوق از مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی بوده که باتأکید رئیس‌جمهور محترم پس از مدتی تأخیر در دولت گذشته، در حرکتی جهادی و امیدوارکننده به دستگاه‌های متولی ابلاغ شد که امید می‌رود با اجرایی شدن مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی به عنوان قرارگاه فرهنگی‌کشور، زمینه‌ساز رشد همه‌جانبه فرهنگ در ایران اسلامی شود. اعتمادسازی اجتماعی، امنیت و انسجام بخشی فرهنگی و اجتماعی، تقویت اقتصاد فرهنگی، بازشناسی و تقویت هویت فرهنگی، مذهبی، تقویت مشارکت‌های اجتماعی افزایش عدالت اجتماعی و ترویج فرهنگ نظم و فرهنگ عمومی ازجمله محورهای توسعه فرهنگی در سطح عمومی جامعه است که با سیاست‌گذاری و اجرایی شدن مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی از دولت مردمی انتظار می‌رود.

«بازی مرکب» پیش‌بینی نتفلیکس را به هم زد

سامانه نمایش آنلاین نتفلیکس به دلیل پخش سریال کره‌ای «بازی مرکب» با افزایش فراتر از انتظار مشترکان خود روبه‌رو شده است. ایسنا به نقل از رایتی نوشت: در سه ماه سوم سال ۲۰۲۱ در مجموع ۴/۳۸ میلیون نفر به‌شمار کاربران نتفلیکس اضافه‌شده و هم‌اکنون ۲۱۳/۶ میلیون نفر در سراسر جهان دارای اشتراک استفاده از این سامانه آنلاین هستند.

تازه‌ترین آلبوم ارسلان کامکار منتشر شد

ارسلان کامکار از آهنگسازان و نوازندگان با سابقه موسیقی کشورمان آلبوم جدیدی با عنوان «نوستالجیا» ارائه کرده است. مهر به نقل از کامکار نوشت: نوستالجیا یک سمفونی است که در آن هر موومان اسم، مضمون و مفهوم خودش را دارد و برای خودم یادآور خاطرات گذشته است. این سمفونی از چهار موومان به اسم‌های «بازی و گردش»، «عروسی»، «کا مونه له باخه نه مامه» و «بندباز» تشکیل شده است.

رفتار با کودکان در سیره پیامبر اسلام

درباره آموزش دادن مراقبت کردن در سن بلوغ، همه و همه از جمله درس‌های پیامبر (ص) است. خلاصه این‌که پیامبر به ما آموختند ما برای ورود به عرصه‌های اجتماعی خانواده به‌عنوان کوچک‌ترین واحد اجتماع و حضور در جامعه به‌عنوان فردی، ابتدا باید آموزش داشته باشیم و تمرین کنیم برای تخلق یافتن به آن صفات

وقتی تاریخ را تورق می‌کنیم می‌بینیم اصلا زن تنها در جامعه آن روز صدر اسلام، معنا و مفهومی ندارد. زن‌ان حتما باید تحت‌الحمايه خانواده قرار می‌گرفتند. لذا چون اولین خواستگار اسماء، ابو بکر بود یا از ازدواج کرد. تعداد زیادی از همسران پیامبر(ص) بعد از حضرت خدیجه(س) هم به رسم همان موقع عرب، ازجمله خودام سلمه که چندبچه هم از همسر اولش داشته و همسر نیکویی هم برای حضرت رسول(ص) بود، زنان بیوه‌ای بودند که حضرت با آنها ازدواج می‌کرد و آنها تحت‌الحمايه خود قرار می‌دادند. برخی از ازدواج‌های پیامبر(ص) هم جنبه سیاسی داشته مثل پیوند با بعضی از قبائل یا ایجاد صلح و آرامش بعد جریان اتفاقات بین قبائل اما این‌که اصلا تعدد زوجات ممنوع باشد هم چنین چیزی نداریم اما ۱- این‌که در این قضیه اجباری نیست و انتخابی است. ۲- دارای شرایط خاص هست. ۳- این‌که پیامبر(ص) جزو استثنائات هستند. تعدد زوجات به همین دلایل اقتصادی سیاسی تحت‌الحمايه قرار دادن روش خاصی است که برای پیامبر وجود داشت. به همان شکل که نمازشب بر پیامبر واجب بوده و برای دیگران این‌گونه نبوده است.

🔗**در مورد اهمیت تشکیل خانواده از نگاه پیامبر(ص) و سفارش‌های حضرت در این باره هم صحبت کنید.**

پیامبر نسبت به اصل ازدواج و تشکیل خانواده آنقدر سفارش کرده که فرموده‌اند اگر کسی نسبت به این سنت رغبت و علاقه‌مندی نشان ندهد از ما نیست. لذا اصل در خانواده،

در جلد ۱۲، ۱۴ و ۱۵ وسایل الشیعه روایات زیادی درباره نامگذاری کودک و رفتار و حسن خلق نسبت به او، وجود دارد.

در سیره پیامبر(ص) به موارد عجیبی برمی‌خوریم به‌نحوی‌که ایشان از کودکان خردسال قبل از هفت سال اول اطاعت می‌کردند. می‌گویند روزی ایشان به مسجد دیر رسیدند. اصحاب سؤال کردند یا رسول... اتفاقی افتاده بود؟ گفتند بله کودکانی در کوچه من را به بازی دعوت کردند و دقایقی را با آنها به بازی پرداختم. درمورد حسنین(ع) که بر دوش پیامبر سوار می‌شدند و بازی با آنها کاملا مورد توجه هست و حتی در بازی‌های کودکان اعلام نظر کرده‌اند. کشتی گرفتن حسنین را نظارت یا نقش قاضی را بازی کرده‌اند پس بازهم هم رفتار شخصی پیامبر در این زمینه مورد توجه است و هم توصیه‌هایی که به دیگران کردند و فرزند را خلق خدا دیدند. توجه پیامبر(ص) به مسائلی مانند درس دادن به کودکان با رفتار نیکوی والدین، حفظ حریم خصوصی والدین در خانواده، حفظ حریم کودکان، سفارش‌های ایشان

🔗**همان‌طور که می‌دانیم پیامبر در زمان حیات حضرت خدیجه(س) باز ن دیگری ازدواج نکردند؛ علت این امر چه بود؟ و بعد هم اشاره‌ای بفرمایید به علل تعدد زوجات پیامبر بعد از وفات حضرت خدیجه(س).**

یکی از مباحثی که معمولا در مورد پیامبر گرامی اسلام سؤال می‌شود ازدواج پیامبر است. پیامی در این موضوع وجود دارد. تا زمانی‌که حضرت خدیجه(س) یا زهرا مرضیه(س) در قید حیات بودند، پیامبر و امام علی همسر دیگری نگزیدند.

این شاید یک پیام دارد مبنی‌بر این‌که در صورت کمال، عدم نقص و عدم ضعف زن و نیز اگر فضای خانواده، فضای آرامش و آسایش باشد، اصلا نیازی به تعدد زوجات نیست. البته می‌دانید که خود بحث ازدواج در شرایط انتخابی و ارادی است یعنی این‌گونه نیست که هر کسی به هر دلیلی بخواهد تعدد زوجات داشته باشد

با اصلا ازدواج مثلا شرایطی دارد که آن شرایط ابتدا برای فرد باید محقق شود بنابراین وقتی کسی در شرایط فردی و اسکان و آرامش و شرایط محقق شده باشد گویا الگویی است برای دیگران اما در مورد تعدد زوجات پیامبر و شاید بعضی از ائمه اول شرایط اقتصادی، شرایط اقتضای اجتماعی و شرایط اقتصادی حمایتی از جنس زن وجود داشت که این امر را لازم می‌کرد. برای مثال اسماء بنت عمیس، زن جعفر طیار بعد از شهادت او با ابو بکر ازدواج می‌کند و بعد از فوت ابو بکر، همسر امیرالمؤمنین می‌شود. بعضی سؤال می‌کردند که چرا مثلا اسماء با ابو بکر ازدواج کرد؟

تابلوی «حیات کساء» اثر استاد علی بحرینی

مدینه بیرون می‌رفتند. یکی از اصحاب سوده را می‌بیند و می‌گوید که این چه وقت بیرون رفتن از خانه است، این چه روشی است که شما در مدینه ابداع کردید؟ ما در مکه حاکمیت مان این‌گونه نبود. ایشان گفتند که من از پیامبر اجازه گرفته‌ام برای بیرون آمدن این ساعت از خانه. بعد به پیامبر(ص) دوباره اعتراض می‌کنند و حضرت می‌فرماید: رهای‌شان کنید. آزادشان بگذارید. یعنی این استقلال مالی، استقلال ورود و خروج، استقلال تصمیم‌گیری در جاهایی که مجاز و حوزه اختصاصی است که زن می‌تواند عالقانه در او تصمیم می‌گیرد و آن را به خود زنان وا گذار می‌کرد.

دانش و فرهنگ خود در توسعه تمدن اسلامی نقش آفرین شدند و تمدن اسلامی که صدسال متوقف شده بود راه بالندگی در پیش گرفت. این انقلاب فرهنگی در میانه دوره امامت امام صادق(ع) صورت گرفت و فترت به وجود آمد، ایجاد علاقه بین مردم به توسعه علمی و شروع موج ترجمه متون علمی این فرصت را فراهم آورد امام برای هدایت مردم و پاسداری از دین، از سنگ‌علمی استفاده کند و مکتب جعفری را که سنگ بنای آن از زمان امام باقر(ع) پایه‌ریزی شده بود، توسعه دهند. این توسعه علمی مهم‌ترین اقدام در جامعه آن دوران برای شکست سد تحجر و انجماد فکری بوده که بنی‌امیه در جامعه به وجود آورده بود. اهالی ایران و عراق به سمت مدینه آمدند و پرسش‌های علمی و نیازهای دانشی خود را به امام عرضه کردند. مجموع اینها که در کنار هم قرار گرفت، مکتب علمی امام صادق(ع) بنیانگذاری شد.

🔗**نقل شده است امام یک‌گونه علم را تدریس نمی‌کردند و رشته‌های مختلف علمی محل بحث بوده است. آیا این روش برای امروز هم کاربردی است؟**

اولا باید زمینه ورود افکار گوناگون فراهم شود تا نقد توسعه یابد و خرد و دانش اوج بگیرد. باید متون ترجمه شود و افکار دیگران نیز مطالعه شود تا جامعه تک‌بعدی نشود. ثانيا وظیفه امام همان است که گفته شد. علم بشر به عقل بشر واگذار شده است لکن اگر پرسشی مطرح شود او پاسخگوست. حکومت عباسی برای اداره جامعه نیاز به دانش ایرانی داشت و به همین دلیل عرضه علم نیاز جامعه تحول یافته و مردم بود و امام نیز از مردم دریغ نکردند. نیازهای مردم در آن دوره مترقی‌تر از ادوار پیشین شده بود و سوالاتی جدید و متنوع مطرح شده بود که فقط امام می‌توانست پاسخگوی آنها باشد.

امادر خصوص این‌که حوزه‌های علمیه ما می‌توانند همان روش علمی را پیاده کنند یا نه، باید به گسترش علوم و

و تبعیض‌ها برداشته شود. ما دایره امام صادق(ع) را کوچک کرده‌ایم مانند این‌که خورشید را در خانه‌ای حبس کرده باشیم. امامی‌که فکر اندیشه اش تمدن ساز است نباید محدود به یک جمع باشد، او امام همه است. امام صادق(ع) امام انسانیت است نباید گرفتار حصر خاکی یا رانثی باشد، هدف امامت هدایت همه انسان هاست نه یک عده خاص. امام بدون توجه به دین و ملیت، به فقر اکم می‌کرد و به دانش پژوهان علم می‌آموخت؛ یعنی در عرضه اقتصاد و علم توسعه‌نگر بودند. از کسی نمی‌پرسیدند مسلمان هستی یا نه؟ ما اگر مدعی پیروی از امام هستیم باید کج فهمی از دین و امامت را اصلاح کنیم و نگاه انسانی را توسعه دهیم. ببینید رکن مقوم توسعه تمدنی، هکزیستی مسالمت‌آمیز است، این رکن مهم توصیه موکد امام صادق(ع) است. می‌فرمایند به دیدار بیماران شهرتان بروید در نمازشان شرکت کنید ... نمی‌فرمایند پرسید شیعه است یا سنی؟ مسلمان است یا نه؟ برای رسیدن به آنچه امام سفارش کرده است باید تنگ‌نظری‌ها کنار گذاشته شود. پاسخگویی به نیازهای جامعه جزو اندیشه‌های امام و اسلام است. زمانی‌که این نیازها برطرف شود، موتور محرکه تمدن حرکت می‌کند، سرعت می‌گیرد و پیشتازی می‌کند. زمانی‌که نیازهای جامعه رفع شود، نیازهای جدید ایجاد می‌شود و این یعنی توسعه و پیشرفت. پیامبر می‌فرماید اگه دو روز یک فرد مثل هم باشد، او زان کرده است. حالا فرق نمی‌کند آن شخص کارگر باشد یا دانشجو. باید در هر زمینه‌ای به دنبال پیشرفت بود. این خواسته در کل جامعه معنای بیشتری می‌یابد. امام برای تحقق این امر، به دنبال زندگی بخشی بودند تا جامعه مرده را احیا کنند و سدهای تحجر فکری را بشکنند. بنابر این جامعه ما باید بر اساس این آموزه‌ها، تمدن ساز باشد و از همفکرو غیرهمفکر بخواهد تا در زمینه رشد و توسعه همراه باشد. در این صورت ما امام صادقی هستیم.

خلاق نبودند و حضور دیگران باعث شد خلاقیت و ابتکار در مباحث علمی در محافل امام صادق(ع) رونق بگیرد. اگر مردم عراق و خراسان که در آن دوره به گفت‌وگو و پرسشگری معروف بودند، نبودند علم امام صادق(ع) و مدرسه جعفری به نامی‌رسید؛ زیرا مردم ایران اهل تفکر بودند و هیچ‌گاه با یک سوال قانع نمی‌شدند و به دنبال یافتن پاسخ کامل و جامع بودند. پس از دریافت علم آن را به زنجیر نمی‌کشیدند و به دیگران نیز انتقال می‌دادند و این‌گونه به توسعه علمی کمک می‌کردند.

🔗**جامعه نخبگانی ما برای فراگیری کردن ارکان تمدنی چه وظیفه‌ای دارند؟**

توسعه علمی، فرهنگی و تمدنی وظیفه همه است و وظیفه نخبگان بیشتر از دیگران است اما آن را ساقط نمی‌کند. برای نیل به این اهداف باید در گام اول دعوای مذهبی خلاق نبودند و حضور دیگران باعث شد خلاقیت و ابتکار در مباحث علمی در محافل امام صادق(ع) رونق بگیرد. اگر مردم عراق و خراسان که در آن دوره به گفت‌وگو و پرسشگری معروف بودند، نبودند علم امام صادق(ع) و مدرسه جعفری به نامی‌رسید؛ زیرا مردم ایران اهل تفکر بودند و هیچ‌گاه با یک سوال قانع نمی‌شدند و به دنبال یافتن پاسخ کامل و جامع بودند. پس از دریافت علم آن را به زنجیر نمی‌کشیدند و به دیگران نیز انتقال می‌دادند و این‌گونه به توسعه علمی کمک می‌کردند.

